

LV

LV

LV

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 2.7.2008
COM(2008) 412 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Atjaunināta sociālā programma —
iespējas, pieejamība un solidaritāte 21. gadsimta Eiropā**

{SEC(2008) 2156}
{SEC(2008) 2157}
{SEC(2008) 2178}
{SEC(2008) 2184}

SATURS

1.	Ievads	3
2.	Eiropas sociālā dimensija — laiks atjaunināt un iedzīvināt.....	4
3.	Atjauninātā sociālā programma iespējām, pieejamībai un solidaritātei — mērķi	6
4.	Atjauninātā sociālā programma iespējām, pieejamībai un solidaritātei — prioritātes.	7
4.1.	Bērni un jaunieši — rītdienas Eiropa	7
4.2.	Ieguldījumi cilvēkos, vairāk un labākas darbavietas, jaunas iemaņas	8
4.3.	Mobilitāte	10
4.4.	Ilgāka un veselīgāka dzīve	11
4.5.	Cīņa ar nabadzību un sociālo atstumtību	12
4.6.	Diskriminācijas apkarošana	13
4.7.	Iespējas, pieejamība un solidaritāte visā pasaulē	15
5.	Atjauninātā sociālā programma iespējām, pieejamībai un solidaritātei — instrumenti	15
5.1.	ES tiesību akti	16
5.2.	Sociālais dialogs	16
5.3.	Atklātā koordinācijas metode.....	16
5.4.	ES finansējums.....	17
5.5.	Partnerība, dialogs un saziņa.....	18
5.6.	Nodrošināt, lai visās ES politikas jomās sekmētu iespējas, pieejamību un solidaritāti	19
6.	Secinājumi.....	19

1. IEVADS

Tehnoloģiskais progress, globalizācija un iedzīvotāju novecošanās rada pārmaiņas Eiropas sabiedrībā. Pēdējos gados šo pārmaiņu temps ir paātrinājies. Eiropieši dzīvo ilgāk un veselīgāk jaunos ģimenes modeļos un ar jauniem darba organizācijas veidiem. Vērtības un attiecības starp paaudzēm mainās. Eiropiešiem ir vēl nebijušas iespējas, lielāka izvēle un labāki dzīves apstākļi. Eiropas Savienība ir sekmējusi minēto iespēju rašanos, veicinot nodarbinātību un mobilitāti, konkrēti ar Lisabonas stratēģijas izaugsmei un nodarbinātībai, tirgus integrācijas uzlabošanas un makroekonomiskās stabilitātes starpniecību.

Tomēr joprojām ir arī ēnas puse — pārāk daudz cilvēku ir neaktīvi vai nenodarbināti un pārāk daudz jauniešu pamet skolu, tāpēc joprojām pārāk daudz cilvēku dzīvo nabadzībā (īpaši bērni un vecāka gadagājuma cilvēki) un sociālajā izolācijā. Turklāt ir radušās jaunas problēmas — iedzīvotāju novecošanās un labklājība palielina demogrāfisko slodzi un pārtības izraisīto slimību skaitu (aptaukošanās, stress). Papildus minētajām visaptverošajām sociālajām pārmaiņām 2008. gadā pasaulē vērojama ekonomikas attīstības tempu palēnināšanās, pieaugot konkurencei par izsīkstošajiem resursiem, tostarp pārtiku un energoresursiem, un turpinoties svārstībām finanšu tirgos. Lai gan pateicoties stabilam pamatam, ES ekonomikai vajadzētu saglabāt noturīgumu pret minētajiem ārējiem satricinājumiem, pēdējās tendences, tostarp strauji augošas pārtikas un naftas cenas, rada bažas. Nabadzīgos iedzīvotājus minētās tendences apgrūtina neproporcionāli. Turklāt sabiedriskās domas aptaujas liecina, ka, lai gan eiropieši visumā ir apmierināti ar dzīves kvalitāti, iedzīvotāji ir norūpējušies par nākotni un raizējas, ka viņu bērni būs mazāk pārticīgi.

Sociālajai politikai **jāpielāgojas** šīm pārmaiņām, proti, tai ir jābūt elastīgai un jāspēj reaģēt uz pārmaiņām. Visos vadības līmeņos ir jāpievērš uzmanība šai problēmai.

Pasākumi sociālajā jomā galvenokārt ir dalībvalstu kompetencē, un lēmumi par šādiem pasākumiem jāpieņem pēc iespējas tuvāk pilsonim, proti, valsts un vietējā līmenī. ES pilnvaras un pienākumi sociālajā jomā ir ierobežoti. Tomēr ES, kas balstās uz kopīgajām vērtībām, kopīgiem noteikumiem un solidaritātes mehānismiem, ir ideāli piemērota, lai strādātu partnerībā ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām un atvieglotu sadarbību sociālekonomisko pārmaiņu pārvaldīšanā, konkrēti pārmaiņu, ko izraisa globalizācija un tehnoloģijas. Pēdējos piecdesmit gados ES ir veiksmīgi risinājusi sociālos jautājumus, ar stabiliem pamatiem makroekonomikas politikā sekmējot izaugsmi un nodarbinātību, veicinot dzimumu līdztiesību, apkarojot diskrimināciju, atvieglot sociālās partnerības un uzlabojot darba apstākļus, kā arī nodrošinājusi sociālo kohēziju, risinot reģionālās nevienlīdzības jautājumus un atbalstot pielāgojumus pārmaiņām ekonomikā.

Šodienas uzdevums ir stiprināt šo pamatu ar **atjauninātu sociālo programmu**. Pamatmērķi ir paredzēti Līgumā. Ir jāatjaunina līdzekļi to sasniegšanai. Ir jākoncentrējas uz **iemaņām un iespējām**, kuras piedāvā iedzīvotājiem, lai viņi izmantotu savu potenciālu, vienlaikus atbalstot iedzīvotājus, kas to nespēj.

Šajā programmā nevar aprobežoties ar tradicionālajām sociālajām jomām; tai jābūt **visaptverošai** un ar daudzām dimensijām, aptverot daudzas jomas — no darba tirgus politikas instrumentiem līdz izglītībai, veselības aizsardzībai, imigrācijai un starpkultūru dialogam. Realitātē pasākumi ekonomikas un sociālajā jomā ES un valstu līmenī savstarpēji stiprina un papildina viens otru. Tāpēc šī atjauninātā sociālā programma pilnībā saskan un stiprina Lisabonas izaugsmes un nodarbinātības stratēģiju.

Šajā paziņojumā izklāstītā atjauninātā sociālā programma balstās uz **iespējām, pieejamību un solidaritāti**. Lai pavērtu iespējas, nemitīgi jātiecas radīt vairāk un labākas darbavietas un jāvairo labklājība. Tas nozīmē, ka ir jālikvidē šķēršļi, jāveicina mobilitāte, jāapkaro diskriminācija un jāsekmē dzimumu līdztiesība, atbalstot ģimenes un risinot jautājumus saistībā ar jauniem sociālās atstumtības veidiem. Izglītībai, veselības aprūpei un vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes sociālajiem pakalpojumiem jābūt pieejamiem iedzīvotājiem, lai viņi izmantotu iespējas. Cilvēkiem jāspēj aktīvi piedalīties un integrēties sabiedrībā, kurā viņi dzīvo. Ir jāatbalsta tie iedzīvotāji un reģioni, kas nespēj pielāgoties straujajām pārmaiņām. Tāpēc atjauninātā sociālā programma ir arī solidaritātes programma, kurā paredzēti pastiprināti centieni nabadzības un sociālās atstumtības apkarošanai un jauni paņēmieni, lai palīdzētu cilvēkiem pielāgoties globalizācijai un tehnoloģiskajam progresam. Lai panāktu iepriekšminēto, ES ir jārada inovatīvi risinājumi saistībā ar metodēm, ar kurām pieņem politikas pamatprincipus un tiesību aktus, un risinājumi, kā tuvināt cilvēkus, lai viņi apmainītos ar paraugpraksi, un kā sekmēt jaunus paņēmienus.

Šajā atjauninātajā sociālajā programmā ņem vērā rezultātus, kas iegūti plašās publiskajās apspriedēs¹, kuras 2007. gadā uzsāka Komisija, lai izvērtētu Eiropas mainīgo „sociālo realitāti”. Programmā paredzēti konkrēti pasākumi prioritārajās jomās, kas noteiktas Eiropas Komisijas nesen izstrādātajā paziņojumā *Iespējas, pieejamība un solidaritāte — īstenojot jaunu sociālo redzējumu 21. gadsimta Eiropai*².

2. EIROPAS SOCIĀLĀ DIMENSIJA — LAIKS ATJAUNINĀT UN IEDZĪVINĀT

Kopīgās sociālās vērtības ir svarīga Eiropas identitātes sastāvdaļa, jo tās bijušas Eiropas projekta pamatā kopš pirmsākumiem. ES politikai ir būtiska sociālā dimensija un pozitīva sociālā ietekme — Lisabonas stratēģija ir sekmējusi labāku darbavietu radīšanu un darbavietu vairošanu. Ekonomiskā un monetārā savienība un euro ir nodrošinājuši cenu stabilitāti, sekmējot darba vietu radīšanu un noturīgu izaugsmi. Ar kohēzijas politikas instrumentiem ir atbalstīti mazāk attīstīti ES reģioni un nelabvēlīgā stāvoklī esošās grupas. Vienotais tirgus ir radījis iespējas, vienlaikus ņemot vērā un risinot jautājumus saistībā ar tirgus atvēršanas sociālo ietekmi. ES nodarbinātības un sociālā politika ir uzlabojusi darba apstākļus, tostarp veselības aizsardzību un darba drošību darbavietā, sekmējusi vienlīdzīgas iespējas un sociālo integrāciju un apkarojusi diskrimināciju, rasismu un ksenofobiju.

Vairākās paplašināšanās kārtās tika uzņemtas jaunās dalībvalstis, nostiprinot demokrātiju un pamattiesības šajās valstīs un vairojot labklājību visā ES. Eiropas stāsts ir veiksmīgs „sociālās konverģences” process, ņemot vērā to, ka jauno dalībvalstu ekonomikas ir nostiprinājušās, pat ja šis process joprojām turpinās. Šajā procesā liela nozīme bija Eiropas normām un ES noteikumiem un pamatnostādņēm. Šā konverģences procesa bilance liecina par Eiropas kopīgo sociālo vērtību spēku un ES spēju atbalstīt minētās vērtības. Rezumējot, paplašināšanās ir bijusi veiksmīga vienlīdzīgu iespēju izplatīšanā visā kontinentā.

Eiropas sociālie pamatmērķi nav mainījušies — stingra apņemšanās veidot harmoniskas, solidāras un iekļaujošas sabiedrības, kurās ievēro pamattiesības funkcionālā sociālajā tirgus ekonomikā. Tas ir skaidri definēts Kopienas mērķos un Eiropas Savienības Pamattiesību hartā.

¹ http://ec.europa.eu/citizens_agenda/social_reality_stocktaking/index_en.htm.

² COM (2007) 726, 20.11.2007.

Jaunu tendenču iespaidā mērķi nav jāmaina, bet gan līdzekļi to sasniegšanai. Mūsdienās **globalizācija** ir virzošais spēks.

Tai ir būtiska ietekme uz Eiropas sociālās programmas pamatprincipiem un virzieniem. Pēdējās desmitgadēs Eiropas vienotajam tirgum paplašinoties un padziļinoties, tika gūti ievērojami panākumi Eiropas sociālajā dimensijā. Sociālo programmu izstrādāja 80. gados, lai, veicot rūpniecības pārstrukturēšanu, kas bija iekļauta programmā „1992”, nodrošinātu saskaņotu pieeju. Programmā koncentrējās uz nodarbinātības aizsardzību un vajadzību nodrošināt saskaņu starp sociālajiem partneriem, lai sekmētu strukturālās pārmaiņas rūpniecības nozarē. Šodien ir vajadzīga daudz plašāka sociālā programma, kas ļauj Eiropai pilnībā izmantot globalizācijas radītās iespējas, ļauj palīdzēt iedzīvotājiem pielāgoties pārmaiņām un demonstrēt solidaritāti ar tiem, kurus pārmaiņas ietekmē negatīvi.

Līdzās globalizācijai strauja **tehnoloģiju attīstība** plaši ietekmē sabiedrību un sociālo politiku³. Minētā attīstība palielina pieprasījumu pēc iemaņām, paplašinot plaisu starp kvalificēto un nekvalificēto darbaspēku. Vidējais bezdarba līmenis mazkvalificēto darba ņēmēju vidū ir aptuveni 10 % salīdzinājumā ar 7 % to iedzīvotāju grupā, kas ieguvuši vidējo izglītību, un 4 % iedzīvotāju grupā, kas ieguvuši augstāko izglītību. Ilgtermiņa sociālais pamatjautājums ir: kā iedzīvotājiem vislabāk apgūt pareizās iemaņas, lai viņiem rastos labākas iespējas mūsdienu ekonomikā kā darba ņēmējiem, uzņēmējiem un patērētājiem? Tas ir vairāk nekā profesionālās izglītības jautājums klasiskajā nozīmē. Jautājums ir par to, kādas iemaņas un kompetences ir vajadzīgas jaunā tipa ekonomikā un kā iedzīvotāji var tās apgūt, lai gūtu panākumus. Tāpēc ES veic ievērojamus ieguldījumus iemaņu pilnveidošanā, atbalstot efektīvāku un noturīgāku darba tirgu un sociālo sistēmu attīstību, kurās apvienots elastīgums un drošība, un veicina mobilitāti izglītības, tālākizglītības un zināšanu un inovāciju jomā.

Demogrāfiskās pārmaiņas sekmē sociālas pārmaiņas, un uz tām ir jāreaģē ar inovatīviem politiskiem risinājumiem. Augstāks vidējais dzīves ilgums ir viens no Eiropas lielākajiem sasniegumiem. Tomēr līdz ar dzimstības rādītāju samazināšanos Eiropas iedzīvotāju novecošanās sekas ir būtiskas izmaiņas cilvēku dzīves un darba veidā un veidā, kā iedzīvotāji gatavojas pensionēties. Paredzams, ka līdz 2050. gadam iedzīvotāju skaits vecuma grupā no 15 līdz 64 gadiem samazināsies par 48 miljoniem un demogrāfiskā slodze šajā pašā laikposmā dubultosies⁴. Valsts sociālajiem izdevumiem ir elastīgi jāpielāgojas, lai ņemtu vērā Eiropas iedzīvotāju novecošanos un mainīgos darba organizācijas veidus. Lai ilgtermiņā nodrošinātu Eiropas sociālo modeļu finansiālu ilgtspēju, ir ārkārtīgi svarīgi uzlabot labklājības sistēmu efektivitāti un rezultativitāti, īpaši radot iedarbīgākus stimulus un nosakot prioritātes izdevumu programmās. ES strādā partnerībā ar dalībvalstīm, lai risinātu kopīgos jautājumus, atbalstot dalībvalstu centienus nodrošināt līdztiesību un finansiālu ilgtspēju, vienlaikus veicot vajadzīgās reformas veselības aprūpes un pensiju sistēmā. Padome nesen aicināja Komisiju un ES Ekonomikas politikas komiteju izstrādāt sīkāku analīzi par sociālajiem izdevumiem un vajadzīgajām reformām, lai nodrošinātu līdztiesību, efektivitāti un rezultativitāti⁵ (sk. pavaddokumentu).

³ Sk. arī Komisijas dienestu darba dokumentu „Atjauninātā sociālā programma Eiropai — iedzīvotāju labklājība informācijas sabiedrībā”.

⁴ Attiecība starp iedzīvotāju grupu vecumā no 65 gadiem pret iedzīvotājiem darba vecumā (15 līdz 64) palielināsies no 1 uz 4 patlaban līdz 1 uz 2 2050. gadā.

⁵ 2008. gada 14. maija ECFIN Padomes secinājumi pieejami http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ecofin/100325.pdf

Imigrācija būtiski sekmē nodarbinātību, izaugsmi un labklājību Eiropas Savienībā. Pieprasījums pēc migrantiem, īpaši darbaspēka ar konkrētām iemaņām, visticamāk, tuvākajos gados paaugstināsies demogrāfisko pārmaiņu un darbaspēka trūkuma dēļ konkrētās nozarēs un reģionos. Dalībvalstis ir arī atzinušas, cik svarīga ir kopīga rīcība ES līmenī, lai risinātu imigrācijas un **integrācijas** jautājumus.

Komisija neseno ierosināja Kopējo migrācijas politiku Eiropai⁶, kurā paredzēta koordinēta rīcība un kas ir vērsta uz labklājību, solidaritāti un drošību. Lai realizētu imigrācijas potenciālu, tā jau sākotnējā stadijā jāatbalsta ar pasākumiem, lai sekmētu veiksmīgu integrāciju (tostarp uzņēmējas valsts valodas mācības). Šajā sakarā rodas vairāki sarežģīti jautājumi, un dažādās jomās ir vajadzīgi centieni, piemēram, veselības aprūpes, nekustamo īpašumu un izglītības jomā.

Klimata pārmaiņas un jauni enerģijas patēriņa veidi radīs jaunas iespējas, tomēr tiem būs arī sociālā ietekme. ES ir viens no virzošajiem spēkiem starptautiskos centienos klimata pārmaiņu problēmas risināšanā; vienlaikus tā analizē sociālekonomiskās sekas un izstrādā politikas instrumentus, lai sekmētu pielāgošanos. Pārejai uz ilgtspējīgu ekonomiku ar zemu CO2 emisiju līmeni ir izšķiroša nozīme nākamo paaudžu labklājības nodrošināšanai. ES var palīdzēt izmantot jaunās iespējas ekonomikas attīstībai un „ekoloģisko darbavietu” radīšanai, strādājot saziņā ar sociālajiem partneriem un nodrošinot solidaritāti ar neaizsargātajām iedzīvotāju grupām. Šajā kontekstā ir jāpievērš uzmanība enerģijas cenu izraisītās nabadzības draudiem.

3. ATJAUNINĀTĀ SOCIĀLĀ PROGRAMMA IESPĒJĀM, PIEEJAMĪBAI UN SOLIDARITĀTEI — MĒRĶI

Atjauninātā sociālā programma balstās uz trim vienlīdz svarīgiem saistītiem mērķiem.

- Iespēju radīšana — radot vairāk un labākas darbavietas un veicinot mobilitāti, tiek pavērtas iespējas. Sabiedrībās, kurās visi cilvēki tiek uzskatīti par līdzvērtīgiem, nekādi šķēršļi nedrīkst traucēt cilvēkiem. Tātad ir jārūpējas, lai visiem cilvēkiem būtu iespējas attīstīt savu potenciālu, ievērojot Eiropas daudzveidību un apkarojot tiešu un netiešu diskrimināciju, rasismu un ksenofobiju.
- Pieejamības nodrošināšana — ņemot vērā dažādus priekšnoteikumus cilvēku dzīvē, iespējas nevar tikt nodrošinātas, neuzlabojot pieejamību vismazāk aizsargātajiem iedzīvotājiem. Visiem iedzīvotājiem jābūt pieejamai kvalitatīvai izglītībai, sociālai aizsardzībai, veselības aprūpei un pakalpojumiem, kas var palīdzēt pārvarēt priekšnoteikumi izraisīto nevienlīdzību un ļaut visiem iedzīvotājiem dzīvot ilgāk un veselīgāk. Eiropas jaunieši jā sagatavo, lai viņi varētu izmantot iespējas. Visiem eiropiešiem mūža garumā jābūt pieejamai izglītībai un prasmju attīstības iespējai (piemēram, iestādes, kas paver iespēju atkārtotai izglītībai, vai mūžizglītības piedāvājumi), lai iedzīvotāji varētu pielāgoties pārmaiņām un atkārtoti izmantot dažādos dzīves posmos radušās iespējas.
- Solidaritātes demonstrēšana — solidaritāte ir eiropiešu kopīgā apņemšanās — solidaritāte starp paaudzēm, reģioniem, turīgajiem un mazāk turīgajiem iedzīvotājiem un bagātākām

⁶ COM (2008) 359, 17.6.2008.

un ne tik turīgām dalībvalstīm. Solidaritāte ir viens no aspektiem, kā funkcionē Eiropas sabiedrība un kā Eiropa mijiedarbojas ar pārējo pasauli. Patiesa iespēju vienlīdzība ir atkarīga gan no pieejamības, gan no solidaritātes. Solidaritāte ir palīdzība nelabvēlīgā stāvoklī esošajiem cilvēkiem, kuriem nav priekšrocību atvērtā sabiedrībā, kurā notiek straujas pārmaiņas. Solidaritāte nozīmē sociālās iekļaušanas un integrācijas, iesaistīšanās un dialoga veicināšanu un nabadzības apkarošanu. Turklāt solidaritāte nozīmē atbalsta sniegšanu tiem, kas ir pakļauti pagaidu pārejošajām problēmām globalizācijas un tehnoloģiju attīstības dēļ.

Pasākumi, kas saistīti ar minēto mērķu sasniegšanu, ir dalībvalstu kompetencē valsts, reģionu un pašvaldības līmenī. Darbības joma ir plaša, tāpēc ir jānosaka prioritātes. Tāpēc turpmāk izklāstītajā programmā uzmanība vērsta uz svarīgākajām jomām, kurās ES rīcība rada acīmredzamu pievienoto vērtību un pilnībā ievēro subsidiaritātes un proporcionalitātes principu; minētās jomas ir: jaunatne, cilvēku kapitāls, ilgāka un veselīgāka dzīve, mobilitāte, sociālā iekļaušana, nediskriminācija, iespēju vienlīdzība, kā arī iesaistīšanās un dialogs ar pilsoņiem. Pasākumi visās šajās jomās sekmē triju mērķu sasniegšanu (iespējas, pieejamība un solidaritāte). Īstenojot šos pasākumus, ES jārikojas inovatīvi un jāattīstās — saistībā ar politikas satvaru noteikšanu, tiesību aktiem, veidu, kā iesaistīt cilvēkus paraugprakses apmaiņā un saistībā ar jaunu paņēmienu sekmēšanu.

4. ATJAUNINĀTĀ SOCIĀLĀ PROGRAMMA IESPĒJĀM, PIEEJAMĪBAI UN SOLIDARITĀTEI — PRIORITĀTES

4.1. Bērni un jaunieši — rītdienas Eiropa

Eiropas nākotne ir atkarīga no jaunatnes. Tomēr daudzu jauniešu nākotnes iespējas ir drūmas — viņiem trūkst iespēju un piekļuve izglītībai un apmācībai ir ierobežota, lai pilnībā izmantotu savu potenciālu. 19 miljonus bērnu un jauniešu apdraud nabadzība, un seši miljoni ik gadu pamet vidusskolu. Lai pārtrauktu apburto loku (trūkumi bērnībā, neveselīgs dzīves veids, slikti panākumi skolā un bērnu sociālā atstumtība), ir vajadzīga rīcība. Augsts jauniešu bezdarba līmenis, liels skolēnu skaits, kas pametuši skolas, kā arī relatīva nedrošība darba dzīvē un darba samaksas nevienlīdzība, ar ko saskaras jaunieši, ir problēmas, kas jārisina. Tas pats attiecas arī uz jauniešu raizēm, ka viņu stāvoklis pensijas vecumā varētu būt sliktāks salīdzinājumā ar iepriekšējo paaudžu stāvokli, neskatoties uz ilgāku darba mūžu. Visiem bērniem jāiegūst izglītība, kas viņus sagatavo un dod pienācīgas iespējas mūsdienu pasaulē. Bērni ir jāaudzina tiekties pēc atšķirīgas un augstāka līmeņa kvalifikācijas un iemaņām nekā viņu vecākiem.

ES var palīdzēt izstrādāt jaunus solidaritātes veidus starp paaudzēm un risināt konkrētas problēmas, ar kurām šodien saskaras jaunieši, tostarp izglītības un apmācības iespēju pieejamība, darba tirgus, mājokļu un finanšu jautājums. Eiropas Jaunatnes pakts, par kuru vienojās 2005. gada marta Eiropadomē, piedāvā kopīgu satvaru ES un dalībvalstu rīcībai. Komisijas turpinās īstenot virkni pasākumu, kas ir vērsti uz bērniem un jauniešiem: bērnu tiesību ievērošana ES rīcībās, centienu stiprināšana, lai veicinātu un aizsargātu bērna tiesības⁷, ar jauniešu veselību saistīti pasākumi un interneta drošākas lietošanas⁸ sekmēšana un pastiprināta rīcība satiksmes drošības jomā.

⁷ Sk. http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/children/fsj_children_intro_en.htm.

⁸ COM (2008) 106, 27.2.2008.

Turpmākā rīcība

Atjauninātā sociālā programma ietver:

- paziņojumu par skolas izglītību, atbalstot dalībvalstu centienus uzlabot izglītības sistēmu kvalitāti un sasniegt mērķus saistībā ar skolēniem, kas pametuši skolas, un mērķus attiecībā uz lasītprasmi, iesaistīšanos vidusskolas izglītībā un jauniešu sagatavošanu mūžizglītībai. Paziņojums balstās uz sabiedriskās apspriedes rezultātiem par „Skolām 21. gadsimtam”. Lai varētu nodrošināt iespējas jauniešiem, ir svarīgi palielināt pamatskolas izglītības un apmācības efektivitāti un vienlīdzības līmeni;

- zaļo grāmatu „Imigrācija un mobilitāte — uzdevumi ES izglītības sistēmām”.

2008.–2009. gadā Komisija:

- sniegs paziņojumu par atklāto koordinācijas metodi saistībā ar jauniešiem, pievēršot īpašu uzmanību jauniešiem, kuriem ir mazāk iespēju;

- izstrādās tādu plašāku pieeju bērnu nabadzības jautājumam, kas balstās uz kvantitatīviem mērķiem (sk. 5.2. iedaļu) ar iedvesmas avotu Eiropas stratēģijā integrācijai un sociālai aizsardzībai.

4.2. Ieguldījumi cilvēkos, vairāk un labākas darbavietas, jaunas iemaņas

Atjauninātā sociālā programma ir Lisabonas stratēģijas un ES ilgtspējīgas attīstības stratēģijas neatņemama sastāvdaļa. Viens no lielākajiem ieguldījumiem, ko ES var veikt labklājībā, ir veicināt izaugsmi un nodarbinātību, jo veselīga ekonomika ir pamats labklājībai un darbavietu ir labākais risinājums nabadzībai. Lisabonas stratēģija un Ekonomiskā un monetārā savienība sekmē darbavietu radīšanu, saglabājot cenu stabilitāti, samazinot bezdarbu un paaugstinot ražīgumu. Saskaņā ar 2008. gada pavasara ekonomisko prognozi papildus 2006. un 2007. gadā jau radītajiem 7,5 miljoniem darbavietu 2008. un 2009. gadā paredzēts radīt 3 miljonus darbavietu. Maziem un vidējiem uzņēmumiem ir svarīgākā nozīme jaunu un labāku darbavietu radīšanā, kas ir atzīts neseno pieņemtajā „Mazās uzņēmējdarbības aktā Eiropai⁹”.

Ņemot vērā globalizāciju un strauju tehnoloģiju attīstību, ES pamatuzdevums ir palīdzēt dalībvalstīm modernizēt darba tirgu un laikus sagatavoties pārmaiņām un pārstrukturēšanai. ES ir vienojusies par kopīgajiem elastdrošības principiem un veidiem, kas aptver elastīgus un drošus darba līgumus, mūžizglītību, darba tirgus proaktīvus politikas instrumentus un mūsdienu sociālās aizsardzības sistēmas, lai atvieglotu darba tirgu pārstrukturēšanu un nodrošinātu, ka darbs ir izdevīgs. Komisija sadarbojas ar dalībvalstīm un sociālajiem partneriem, lai īstenotu elastdrošību valstu līmenī nacionālo Lisabonas reformas programmu ietvaros. Attiecībā uz likumdošanas jomu liela nozīme ir tam, lai Eiropas Parlaments un Padome izdarītu ātrus un pozitīvus secinājumus saistībā ar priekšlikumiem direktīvām par darba laiku un pagaidu darbu, ko piedāvā aģentūras.

Sociālais dialogs Eiropas līmenī ir ārkārtīgi svarīgs, lai sekmētu pārmaiņas. Direktīva par Eiropas uzņēmumu padomēm nodrošina platformu dialogam starp darba devējiem un darba ņēmējiem, un to ir iespējams uzlabot turpmāk. Patlaban tiek attīstītas partnerības starp

⁹ COM (2008) 394, 25.6.2008.

sociālajiem partneriem un publiskajām valsts iestādēm, lai labāk prognozētu un pārvaldītu pārmaiņas.

Ar struktūrfondiem dalībvalstīm, reģioniem, pašvaldībām, uzņēmumiem un iedzīvotājiem piedāvā atbalstu prognozēšanas un pielāgošanās pasākumiem mainīgajiem apstākļiem. 2007. gadā izveidotais Eiropas Pielāgošanās fonds globalizācijai (EGF) nodrošina atbalstu straujai to darba ņēmēju reintegrācijai darba tirgū, kas globalizācijas izraisīto tirdzniecības modeļu pārmaiņu rezultātā tika atlaisti. EGF ir pozitīva ietekme uz vairākām dalībvalstīm, tomēr fonda potenciāls joprojām nav pilnībā izmantots.

Imigrācijai jau patlaban ir svarīga nozīme darba tirgus deficīta un iemaņu trūkuma novēršanā. Pieprasījums pēc migrantiem, īpaši darbaspēka ar konkrētām iemaņām, visticamāk, pieaugs līdz ar demogrāfiskām pārmaiņām. Komisijas nesenojā paziņojumā par Kopējo migrācijas politiku Eiropai¹⁰ ir izklāstītas vairākas iniciatīvas, kas ir izstrādātas, lai nodrošinātu sekmīgu ekonomiskās integrācijas pārvaldību partnerībā ar dalībvalstīm, pamatojoties uz kopīgi apstiprinātajiem principiem. Integrācija ir viens no šiem galvenajiem principiem.

Izglītība un ieguldījumi cilvēku kapitāla veidošanā kopumā ir izšķirīgi, lai nodrošinātu iesaistīšanos darba tirgū un sociālo integrāciju un veicinātu ES konkurētspēju. Šajā strauji mainīgajā pasaulē cilvēkiem jābūt pieejamām iespējām dažādos dzīves posmos. Tas nozīmē apņemšanos iesaistīties mūžizglītībā un nepārtrauktā iemaņu atjaunošanā atbilstoši pašreizējām un nākotnes vajadzībām darba tirgū. Komisija, ievērojot Līgumā paredzētās robežas, ierosinās iniciatīvas attiecībā uz iemaņām un dalībvalstu atbalstu, veicot pasākumus nacionālo izglītības sistēmu modernizēšanā. Iedzīvotājiem vajadzīgs mūsdienīgu iemaņu spektrs, kurā papildus datorprasmēm un kompetencēm mediju un finanšu jomā, ir ietvertas arī uzņēmējdarbības un ekonomikā ar zemu CO2 vajadzīgās iemaņas, un zināšanas par informācijas un komunikācijas tehnoloģijām.

Lisabonas stratēģijas ietvaros turpinās nepieciešamās reformas, tostarp Eiropas nodarbinātības stratēģija un atklātās koordinācijas metode izglītībā un apmācībā. Turklāt veiks pasākumus, lai atbalstītu izglītību uzņēmējdarbības jomā, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju prasmes ("e-prasmes"¹¹) un izglītību finanšu jomā Eiropas Savienībā.

Turpmākā rīcība

Sociālās programmas ietvaros Komisija ierosina:

- direktīvu Eiropas uzņēmumu padomju darbības uzlabošanai, lai nodrošinātu efektīvu sociālo dialogu par pārstrukturēšanās pasākumiem. Atjauninātai sociālai programmai ir pievienoti dienestu darba dokumenti — pirmajā dokumentā mudina un atbalsta sociālos partnerus centieni stiprināšanā prognozēt un pārvaldīt strukturālās pārmaiņas un otrajā uzsver uzņēmuma līmenī apstiprināto pārrobežu nolīgumu nozīmi;

- ziņojumu par Eiropas Pielāgošanās fondu globalizācijai, kurā *pārskata fonda pirmo darbības gadu, norāda, kā var vienkāršot un atvieglot procedūras, un ierosina vairākas idejas, kā var uzlabot EGF darbību.*

Vēlāk 2008.–2009. gadā Komisija ierosinās:

¹⁰ COM(2008) 359, 17.6.2008.

¹¹ COM(2007) 496, 7.9.2007.

- iniciatīvu „Jaunās iemaņas jaunām darbavietām”, kurā sniegs pirmo darba tirgus vajadzību un nepieciešamo iemaņu novērtējumu līdz 2020. gadam un iezīmēs pašreizējos prognozes instrumentus valstu un Eiropas līmenī, kā arī ierosinās efektīvāku pieeju, lai nodrošinātu prognozes un saskanību starp darbinieku pieprasījumu un piedāvājumu, veidojot sinerģiju starp nodarbinātības, apmācību un izglītības politiku;

- atjauninātu stratēģisko satvaru, lai piemērotu atklātu koordinācijas metodi Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā.

- paziņojumu par daudzvalodību Eiropas Savienībā.

4.3. Mobilitāte

Brīva cilvēku kustība ir bagāts avots jaunām iedzīvotāju iespējām, kas var palīdzēt paaugstināt ekonomikas izaugsmi un konkurētspēju. Līdz ar to eiropieši ir arvien mobilāki. ES ir stabils juridiskais pamats, kurā paredzēta brīva darbaspēka kustība. Turklāt tajā paredzēts praktiskais atbalsts, lai veicinātu mobilitāti un novērstu iespējamos šķēršļus, tostarp atbalsts brīvai darbaspēka kustībai ES darbinieku mobilitātes rīcības plānā.

ES atbalsta arī studentu un jauniešu mobilitāti vairāku pārrobežu Eiropas programmu ietvaros, piemēram, ar *Erasmus* programmu. Tas uzlabo viņu valodu prasmes un zināšanas par kultūrām, nodarbinātības iespējas un noskaņo labvēlīgāk pret nākotnes darba un mobilitātes iespējām.

Direktīva par darbinieku norīkošanu bijusi nozīmīga pakalpojumu brīvas aprites veicināšanā, vienlaikus aizsargājot darba ņēmējus un darba apstākļus. Tomēr darbinieku norīkošana no vienas dalībvalsts citā dalībvalstī izraisa vairākus jautājumus par spēkā esošo Eiropas un valstu tiesību aktu un prakses piemērošanu attiecībā uz norīkotajiem darbiniekiem. Komisija nesēn pieņēma ieteikumu¹² par administratīvās sadarbības pastiprināšanu, lai apkarotu nedeklarēto nodarbinātību un nodrošinātu pienācīgu uzticamības līmeni starp dalībvalstīm.

Nesen ir plaši apspriesti daži jautājumi, ņemot vērā Eiropas Kopienu Tiesas spriedumus (*Laval, Viking un Rüffert* lietas). Komisija atbalstīs dalībvalstis, lai tās efektīvi izmantotu iespējas, ko nodrošina spēkā esošā direktīva par darbinieku norīkošanu. Vienlaikus, pamatojoties uz rūpīgu spriedumu un citu precedentu analīzi, tā apspriedīs visus minētos jautājumus ar sociālajiem partneriem un dalībvalstīm un risinās attiecīgos jautājumus, tostarp īpaši šim mērķim rīkotajā forumā (2008. gada rudens). Komisija ir apņēmusies nodrošināt, lai neveidotos pretrunas starp Līguma pamatbrīvībām un pamattiesību aizsardzību, un pienācīgi novērtēs, apspriedīs un atbildēs uz jautājumiem, tostarp, ja nepieciešams, izstrādājot skaidrojošas pamatnostādnes.

Šajā kontekstā Komisija pauž gandarījumu par 2008. gada 9. jūnija Ministru padomes vienoto nostāju attiecībā uz pagaidu aģentūru darbiniekiem; minētajā nostājā atbalsta vienlīdzīgas attieksmes principu no pirmās dienas, ja vien sociālie partneri nav vienojušies citādi.

Turpmākā rīcība

¹² Komisijas 2008. gada 3. aprīļa ieteikumus par pastiprinātu administratīvu sadarbību, norīkojot darbā darba ņēmējus pakalpojumu sniegšanas jomā.

Šīs paketes ietvaros Komisija

- aicina sociālos partnerus un dalībvalstis apspriest jautājumus, kas izvirzīti ar nesenajiem Tiesas spriedumiem, un organizēt forumu, lai veicinātu apspriedes un paraugprakses apmaiņu starp ieinteresētajām personām par to, kā ievērot sociālās tiesības, ņemot vērā arvien pieaugošu darbinieku mobilitāti. Komisija atbalstīs dalībvalstis un apspriedīs ar tām un sociālajiem partneriem, kā vislabāk risināt jautājumus, kas rada bažas;

- turpina izstrādāt „piekto brīvību”, likvidējot šķēršļus brīvai zinību aprītei, sekmējot īpašu grupu mobilitāti, piemēram, pētnieku¹³, jauno uzņēmēju¹⁴, jauniešu¹⁵ un brīvprātīgo¹⁶ mobilitāti. Turklāt Komisija centīsies nodrošināt pilnīgu un striktu īstenošanu saistībā ar EK direktīvu par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu¹⁷.

4.4. Ilgāka un veselīgāka dzīve

Eiropas sabiedrības novecošanās jautājums pieprasa vairākus politiskos risinājumus dažādās jomās, sākot no pētniecības atbalsta līdz risinājumam, kā informācijas tehnoloģijas var uzlabot vecāka gadagājuma cilvēku veselību un labklājību un līdz novērtējumam par to, kādas veselības aprūpes un pensiju sistēmas reformas ir nepieciešamas, lai apmierinātu vajadzības sabiedrībā, kas noveco, nodrošinot publisko izdevumu ilgtspēju.

ES jāveicina kvalitatīvas veselības aprūpes pieejamība. Pacientu tiesību stiprināšanai pārrobežu veselības aprūpē ir liela nozīme. Ir jāizskaidro pacientu tiesības un ir vajadzīgs satvars, lai nodrošinātu, ka dalībvalstis saglabā spējas lemt par nacionālajām veselības aprūpes sistēmām, ņemot vērā ilgtspējīgas finansēšanas nepieciešamību. Turklāt ir jāsekmē pacientu un profesionāļu mobilitāte, veicinot pacientu datu pārrobežu saderību, vienlaikus aizsargājot konfidencialitāti.

ES atbalsta dalībvalstu centienus nodrošināt sociālās aizsardzības sistēmu (tostarp veselības aprūpe) finansiālo ilgtspēju, lai nodrošinātu pienācīgas pensijas nākotnē un saglabātu pakalpojumu kvalitāti un pieejamību. Saskaņā ar atklātās koordinācijas metodi šajās jomās finansiālā ilgtspēja un sociāla atbildība ir kopīgie mērķi kopš 2006. gada. Komisija un dalībvalstis analizē arī iedzīvotāju novecošanās un pensiju un veselības aprūpes sistēmu reformu ietekmi uz ekonomiku un budžetu.

Nabadzība, bezdarbs, zems izglītības līmenis, ģenētiskie riski un invaliditāte ir saistīti ar sliktāku veselību. 2007. gada oktobrī pieņemtajā Eiropas veselības aizsardzības stratēģijā¹⁸ uzsver kopīgas vērtības attiecībā uz universālumu, labas kvalitātes veselības aprūpes pieejamību, līdztiesību un solidaritāti. Eiropas veselības portāls sniedz iedzīvotājiem un ieinteresētajām personām piekļuvi informācijai par svarīgākajiem jautājumiem veselības aizsardzības jomā.

¹³ COM(2008)317, 23.5.2008. Labākas karjeras un vairāk mobilitātes – Eiropas partnerattiecības pētniekiem.

¹⁴ Pilotprojekts 2008.–2010. gadam.

¹⁵ Zaļā grāmata paredzēta 2009. gada jūnijā.

¹⁶ Priekšlikums Padomes ieteikumam pavaddokumentā.

¹⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2005/36/EK par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu.

¹⁸ COM(2007) 630, 23.10.2007.

2007. gadā Komisijas pieņemtā stratēģija darba drošībai un veselībai¹⁹ palīdz cilvēkiem turpināt dalību darba tirgū ilgāk, uzlabojot aizsardzību pret riskiem darbavietā. Stratēģijas mērķis ir līdz 2012. gadam samazināt negadījumu skaitu darbavietā par 25 %.

Turpmākā rīcība

Komisija:

- ierosinās direktīvu par pacientu tiesību piemērošanu pārrobežu veselības aprūpē. Ar šo direktīvu izveidos Kopienas satvaru pārrobežu veselības aprūpei, pamatojoties uz Eiropas Kopienas Tiesas judikatūru. Direktīvā palīdzēs nodrošināt juridisko skaidrību pacientu tiesību jomā un nostiprināt augstas kvalitātes, drošu un efektīvu pārrobežu veselības aprūpi, kā arī izveidos satvaru Eiropas sadarbībai, pilnībā ievērojot valstu sistēmu principus un nodrošinot sistēmu ilgtspēju;

- izstrādās ieteikumu par pacientu datu pārrobežu saderību, kas sekmēs pacientu un profesionāļu mobilitāti;

- 2008. gada rudenī iesniegs paziņojumu par pasākumiem, lai apmierinātu tās sabiedrības vajadzības, kas noveco. Saskaņā ar darbības plānu „Pilnvērtīgām vecumdienām informācijas sabiedrībā” izstrādās jaunu ES finansēto programmu automatizētai dzīves videi, kuras ietvaros pētījumiem par informācijas un komunikācijas tehnoloģijām piešķirs vairāk par 600 miljoniem euro, lai uzlabotu vecāka gadagājuma cilvēku dzīves mājās, darbavietā un sabiedrībā kopumā ;

- 2009. gada pavasarī publicēs atjauninātu ziņojumu par novecošanas ietekmi uz publiskajiem izdevumiem un 2009. gadā nāks klajā ar paziņojumu par publisko finanšu ilgtermiņa ilgtspēju;

- 2009. gadā publicēs paziņojumu par nevienlīdzībām veselības aizsardzības jomā, pamatojoties uz AKM sociālās aizsardzības un sociālās integrācijas jomā;

- ierosinās paziņojumu un izstrādās projektu Padomes ieteikumam par pacientu drošību un veselības aprūpes pakalpojumu kvalitāti, tostarp ar veselības aprūpi saistīto infekciju profilaksi un kontroli, un paziņojumu par telemedicīnu un inovatīviem informācijas un komunikācijas tehnoloģiju rīkiem hronisko slimību kontrolei;

- publicēs zaļo grāmatu par ES darbaspēku veselības aprūpes nozarē; minētā grāmata ir svarīgs faktors augstas kvalitātes pakalpojumu nodrošināšanai, kurā izskatīs jautājumus, kurus izraisa novecošana, mobilitāte un tehnoloģiju attīstība, un šo jautājumu iespējamos risinājumus.

4.5. Cīņa ar nabadzību un sociālo atstumtību

Aptuveni 78 miljonus eiropiešu jeb 16 % ES iedzīvotāju apdraud nabadzība. Nabadzība īpaši skar nenodarbinātos, invalīdus un vecāka gadagājuma cilvēkus; sievietes ir neproporcionāli apdraudētas. Pat nodarbinātība nesniedz garantijas pret nabadzību, jo jau tagad 8 % nodarbināto ir uz nabadzības robežas. Pastāv šķēršļi un finansiāli šķēršļi, kas liedz vai kavē konkrētas iedzīvotājus grupas pilnībā iesaistīties darba tirgū, apmācības pasākumos,

¹⁹ COM(2007) 62, 21.2.2007.

izglītībā un veselības aprūpē un nodrošināt mājokli. ES atbalsta koordinācijas centienus sekmēt aktīvu iekļaušanu, tostarp darba tirgus integrāciju, centienus, lai darbs atmaksātos, un mūžizglītību īpaši tiem, kas ir visvairāk attālināti no darba tirgus (cīņa ar nabadzību). Turklāt Komisija strādā, lai vienotais tirgus un konkurences noteikumi veicinātu labas kvalitātes, pieejamu un ilgtspējīgu sociālo pakalpojumu attīstību, tostarp pakalpojumu, kurus sniedz sociālekonomiskās struktūras (piemēram, kooperatīvi, savstarpējas apdrošināšanas sabiedrības).

Turpmākā rīcība

Komisija šīs paketes ietvaros iepazīstinās ar pirmo divgadu ziņojumu par vispārējas nozīmes sociālajiem pakalpojumiem un 2008.–2009. gadā:

- ierosinās ieteikumu par aktīvo iekļaušanu, aptverot jautājumus par atbalstu, saiknēm ar darba tirgu un kvalitatīvu pakalpojumu labāku pieejamību. Tā kā 2010. gadu pasludinās par integrācijas un nabadzības apkarošanas gadu, ES un dalībvalstīm būs laba iespēja atjaunināt politisko apņemšanos stiprināt EK Līguma pamatmērķus;

- pārstrukturēs un ievērojami paplašinās Eiropas trūcīgāko cilvēku pārtikas atbalsta programmu. Programmas ietvaros 2006. gadā ar pārtiku apgādāja vairāk nekā 13 miljonus cilvēku, un, ņemot vērā pārtikas cenu pieaugumu, tā kļūst arvien nozīmīgāka;

- uzsāks iniciatīvas, lai uzlabotu digitālās prasmes, sekmētu platjoslas interneta ieviešanu reģionos, kur tas nav nodrošināts²⁰, un veicinātu piekļuvi un pieejamību informācijas sabiedrībai personām ar invaliditāti²¹, lai pārvarētu nevienlīdzību digitālajā jomā. Turklāt tiek plānoti pasākumi, lai veicinātu finansiālo integrāciju, lai nevienam iedzīvotājam nebūtu liegta piekļuve bankas kontam.

4.6. Diskriminācijas apkarošana

Lai pavērtu iespējas, ir sistemātiski jāapkaro diskriminācija, rasisms un ksenofobija. Papildus jau spēkā esošajai tiesiskai aizsardzībai, pamatojoties uz dzimumu, ES ir tiesību akti, ar ko aizliedz diskrimināciju reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma un dzimumorientācijas dēļ nodarbinātības jomā un rases vai etniskās izcelsmes dēļ nodarbinātības, izglītības, sociālās aizsardzības un preču un pakalpojumu pieejamības jomā. Lai pabeigtu šo tiesisko regulējumu, šīs atjauninātās sociālās programmas pamatelements ir priekšlikums direktīvai par diskriminācijas apkarošanu personas reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas dēļ un vienādas attieksmes principa īstenošana ārpus nodarbinātības jomas.

ES ir aktīvi iesaistījusies rasisma un ksenofobijas apkarošanā, un aicina Padomi oficiāli pieņemt pamatlēmumu par rasismu un ksenofobiju, par kuru 2007. gada aprīlī tika panākta politiskā vienošanās.

Pēdējos 50 gados ES ir sekmējusi dzimumu līdztiesību (viena no ES pamatvērtībām), izstrādājot plašu tiesisko regulējumu. ES ir ieguldījusi pasākumos saistībā ar sieviešu dalību darba tirgū ar Eiropas Sociāla fonda palīdzību. Sieviešu nodarbinātības līmenis no 2001. līdz 2006. gadam pieauga attiecīgi no 54,3 % līdz 57,2 %, un mērķis 2010. gadā nodrošināt 60 %

²⁰ COM(2006) 129, 20.3.2006.

²¹ COM(2007) 694, 8.11.2007.

rādītāju ir sasniedzams. Tomēr nevienlīdzība joprojām pastāv, par ko liecina darba samaksas atšķirības starp dzimumiem. Turklāt sievietes joprojām ir nepietiekami pārstāvētas ekonomisko un politisko lēmumu pieņemšanas procesā²².

Turpmākā rīcība

Sociālās programmas ietvaros Komisija:

- ierosina direktīvu par diskriminācijas apkarošanu personas reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas dēļ un vienādas attieksmes principa īstenošanu ārpus nodarbinātības jomas. Turklāt Komisija ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm, pilsonisko sabiedrību un sociālajiem partneriem²³ turpinās ar likumdošanu nesaistītus pasākumus, lai veicinātu līdztiesību;

- ziņos par ES instrumentiem un politiku, ar ko atbalsta ES romu kopienu (sk. pievienotu ziņojumu).

Komisija:

- stiprinās dzimumu perspektīvas (integrētā pieeja dzimumu līdztiesībai) integrāciju politikā un pasākumos, tostarp pasākumos, uz kuriem attiecas atjaunināta sociālā programma saskaņā ar apņemšanos ES ceļvedī Sieviešu un vīriešu līdztiesībā (2006–2010) un Eiropas Dzimumu līdztiesības paktā;

- 2008. gadā izstrādās ziņojumu par ceļveža ieviešanu un 2010. gadā iesniegs novērtējumu un turpmāko stratēģiju;

- izskatīs iespēju iesniegt priekšlikumu tiesību aktam (2008. gada septembrī), lai uzlabotu privātās un darba dzīves saskaņošanu, uzlabojot bērna kopšanas atvaļinājuma kārtību, ieviešot jaunus atvaļinājuma veidus (bērna kopšanas atvaļinājums tēviem, atvaļinājums saistībā ar adoptāciju un atvaļinājums bērniem, kuru aprūpē ir vecāki) un stiprinot grūtnieču aizsardzību;

- saskaņā ar 2007. gada jūlijā pieņemto paziņojumu turpinās risināt jautājumu saistībā ar darba samaksas atšķirību starp dzimumiem²⁴, īpaši meklējot iespējas uzlabot tiesisko regulējumu un veidu, kā to piemēro, pilnībā izmantojot Eiropas stratēģiju izaugsmei un nodarbinātībai, mudinot darba devējus apņemties īstenot vienlīdzīgu darba samaksu un atbalstot paraugprakses apmaiņu Kopienas līmenī;

- 2008. gada septembrī izdos ziņojumu par Barselonas mērķiem attiecībā uz bērnu kopšanas infrastruktūras pieejamību;

- vērsīs uzmanību uz atklāto koordinācijas metodi saistībā ar sievietēm, kas ir uz nabadzības sliekšņa, īpaši attiecībā uz vecāka gadagājuma sievietēm;

- veiks pasākumus attiecībā uz atšķirībām dzimumu pārstāvēšanas ziņā uzņēmējdarbībā (patlaban tikai 31 % uzņēmēju Eiropā ir sievietes).

²² “Sievietes un vīrieši vadošos amatos 2007. gadā”, Eiropas Komisija, 2008.

²³ Skatīt pievienot paziņojumu “Nediskriminācija un iespēju vienlīdzība: jauna apņemšanās”.

²⁴ COM(2007) 424, 18.7.2007.

4.7. Iespējas, pieejamība un solidaritāte visā pasaulē

ES sadarbojas ar dalībvalstu un starptautiskajiem partneriem, lai veicinātu augstus sociālos standartus un aizsargātu darba ņēmējus, patērētājus un vidi. ES saskaņota rīcība palīdz izstrādāt starptautisko programmu un izmantot globalizācijas radītās priekšrocības, kā arī pārvaldīt pārmaiņas. Komisija pievērsīs īpašu uzmanību savas sociālās politikas ārējai aizsardzībai un iekšējās politikas sociālajai ietekmei pasaulē.

Komisija turpinās sadarbību ar kandidātvalstīm un potenciālajām kandidātvalstīm sociālajā un saistītajās jomās²⁵. Tā sekmēs starptautiskos centienus, kas ir vērsti uz globalizācijas sociālās dimensijas veicināšanu. Turklāt Komisija turpinās veidot politisko dialogu par nodarbinātību un sociālajiem jautājumiem divpusējos un reģionālajos forumos, tostarp ar Eiropas kaimiņattiecību politikas partnervalstīm un ar jaunās tirgus ekonomikas valstīm. Komisija nodrošinās, lai ārējo attiecību, tirdzniecības un attīstības politika visplašākajā nozīmē sekmētu iespēju radīšanu, pieejamību un solidaritāti ārpus ES robežām.

Tā iekļaus pienācīga darba jautājumu un sociālos aspektus nolīgumos starp ES un trešajām valstīm, un stiprinās tirdzniecības un ar tirdzniecību saistītas politikas sociālo dimensiju (tostarp ar vispārējām preferenču sistēmām un sarunām par brīvas tirdzniecības nolīgumiem). Turklāt izmantos attīstības un ārējo politiku un palīdzību, lai atbalstītu sociālās aizsardzības sistēmu pilnveidošanu, darba tirgu modernizāciju un sekmētu starptautiskos centienus, ar kuriem pievēršas globalizācijas sociālajai dimensijai un klimata pārmaiņām.

Turpmākā rīcība

Komisija atkārtoti apstiprina apņemšanos veicināt starptautiski pieņemto programmu par pienācīgu darbu, tostarp sadarbojoties ar Starptautisko Nodarbinātības organizāciju (ILO) un citiem partneriem un iesaistot visas attiecīgās ES politikas (sk. pievienoto ziņojumu, kurā atspoguļots kopš 2006. gada panāktais progress). Turklāt Komisija aicina visas dalībvalstis rādīt piemēru, ratificējot un īstenojot ILO konvencijas, kuras ILO uzskata par aktuālām.

Komisija sadarbībā ar visām attiecīgajām ieinteresētajām personām turpinās sekmēt korporatīvo sociālo atbildību.

5. ATJAUNINĀTĀ SOCIĀLĀ PROGRAMMA IESPĒJĀM, PIEEJAMĪBAI UN SOLIDARITĀTEI — INSTRUMENTI

Sociālās realitātes analīze ir apstiprinājusi, ka iedzīvotāji un ieinteresētās personas sagaida, lai ES sniegtu pievienoto vērtību sociālajai attīstībai, vienlaikus ievērojot subsidiaritātes, proporcionalitātes un daudzveidības principu. Tā turpinās lietot EK Līgumā paredzētos instrumentus (tiesību akti, sociālais dialogs, atklāta koordinācijas metode, ES finansējums, pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanās) un izmantot sinerģijas starp tām plašā pieejā un „inteliģentos” politikas instrumentos. Šajā kontekstā liela nozīme ir ekonomiskās un budžeta politikas koordinācijai un pārraudzībai

²⁵ Sk. piemēram, Komisijas paziņojumu “Rietumbalkāni: Eiropas perspektīvas veicināšana”, COM(2008) 127, 5.3.2008.

5.1. ES tiesību akti

ES ir izstrādājusi pienācīgu tiesisko regulējumu eiropiešu labklājībai, nosakot un stiprinot pilsoņu, patērētāju un darba ņēmēju tiesības daudzās jomās, tostarp šādās: mobilitāte, veselības aprūpe un drošība, sociālā drošība, darba apstākļi, informācija un konsultācijas, dzimumu līdztiesība un nediskriminācija.

Dažos gadījumos jaunie ES tiesību akti var piedāvāt risinājumus, ja ir panākta vienprātība par attiecīgo aktu piemērotību un pastāv pārlicinoši pierādījumi par pievienoto vērtību. Spēkā esošie tiesību akti ir jāatjaunina un jāvienkāršo, ņemot vērā jaunus jautājumus (piemēram, diskriminācijas, veselības aprūpes un drošības jomā), jaunus darba organizācijas veidus (piemēram, Eiropas uzņēmumu padomes, darba un ģimenes dzīves saskaņošana) un Eiropas Kopienas Tiesas judikatūru (piemēram, darba laiks, sociālā aizsardzība, pārrobežu veselības aprūpe).

Turklāt spēkā esošie tiesību akti ir efektīvi jāpiemēro un jāīsteno. Bieži vien zināšanu trūkuma vai nepietiekamas koordinācijas un sadarbības dēļ starp valstu iestādēm rodas problēmas. Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, sociālajiem partneriem un citām ieinteresētajām personām, lai risinātu minētās problēmas saskaņā ar savu paziņojumu “Rezultātu Eiropa — Kopienas tiesību aktu piemērošana”²⁶ un saskaņā ar atbalstu iedzīvotājiem un uzņēmumiem Vienotā tirgus pārskata kontekstā.

5.2. Sociālais dialogs

Eiropas sociālajam dialogam (vienam no Eiropas sociālā modeļa stūrakmeņiem) ir būtiska nozīme ES politikas veidošanā. EK līgumā paredzētajām sociālo partneru tiesībām tikt uzklautiem pirms jebkādas Komisijas iniciatīvas nodarbinātības vai sociālajā jomā, apspriesties par Komisijas iesniegtajiem jautājumiem vai noslēgt autonomus nolīgumus pēc pašu iniciatīvas ir bijuši daudzi pozitīvi rezultāti, piemēram, vienošanās par bērna kopšanas atvaļinājumu, par vardarbību un stresu darbavietā, par darbu no mājām un *ILO* konvenciju par jūrniekiem. Komisijas dienestu darba dokumentā par ārštata darbu un priekšlikums par sociālo partneru vienošanos attiecībā uz *ILO* jūras lietu konvenciju ir šīs paketes daļa.

Komisija aicina sociālos partnerus pilnībā izmantot Eiropas sociālā dialoga sniegtās iespējas. Ņemot vērā sociālo partneru zināšanas un pieredzi, viņi ir vislabāk sagatavoti, lai noteiktu mainīgo sociālo realitāti, un viņiem ir īpaša nozīme risinājumu sniegšanā. ES turpinās sekmēt sociālo dialogu, tostarp nozaru līmenī, un veicināt valstu un sociālo partneru noslēgto Eiropas pamatnolīgumu īstenošanu.

5.3. Atklātā koordinācijas metode

Atklātās koordinācijas metodes (AKM) ir pamatelements ES sociālajā programmā, kas ir palīdzējis dalībvalstīm vienoties par kopīgo redzējumu attiecībā uz sociālajiem jautājumiem, sekmējis vēlmi sadarboties un apgūt partneru praksi, radījis jaunu dinamiku reformu padziļināšanā un īstenošanā un sekmējis uz zināšanām balstītas politikas veidošanu, kā arī veicinājis atklātību, caurskatāmību un iesaistīšanos.

1997. gadā uzsāktā pirmā Eiropas nodarbinātības stratēģija ir sekmējusi labākas darbavietas un to vairošanu, un tādējādi konkrētā veidā arī labklājību. 2002. gadā uzsāktā AKM izglītības

²⁶ COM(2007) 502, 5.9.2007.

un apmācības jomā ir sniegusi ievērojamu atbalstu dalībvalstīm attīstības politikas un mūžizglītības stratēģijas izstrādē. Sociālās aizsardzības un sociālās integrācijas atklātās koordinācijas metodes (turpmāk tekstā „sociālā AKM”) rezultāti jomās ārpus Kopienas kompetences (piemēram, pensijas, ģimeņu un invaliditātes pabalsti, veselības aprūpe un ilgtermiņa aprūpe) liecina, ka šis process ir būtisks papildinājums ES tiesību aktiem. Tas demonstrē, ka ES atbalstītā brīvprātīgā sadarbība starp dalībvalstīm var praktiskā veidā ietekmēt subsidiaritātes principu kopīgos centienos apkarot nabadzību un atstumtību un nodrošināt mūsdienīgas, ilgtspējīgas un taisnīgas labklājības sistēmas.

Kvantitatīvie mērķi un rādītāji ir neaizvietojami, lai paātrinātu un pārraudzītu progresu ES un valstu līmenī. Turpmākā stratēģija pēc 2010. gada Lisabonas stratēģijas sniegs iespēju pārskatīt progresu mērķu sasniegšanai un pārbaudīt, vai nevajadzētu izvirzīt vēl augstākus mērķus (piemēram, augstāks jauniešu, vecāka gadagājuma cilvēku un sieviešu nodarbinātības līmenis). Turklāt jāņem vērā mērķu ieviešana un atjaunošana citās AKM jomās (piemēram, IKP īpatsvars ieguldījumos cilvēku kapitālā, nabadzības mazināšana, īpaši bērnu nabadzības, izglītības līmeņa paaugstināšana, mērķu izvirzīšana pensiju, veselības un ilgtermiņa aprūpes sistēmu reformām), lai atspoguļotu atjaunotu apņemšanos rezultātu panākšanai ar atjauninātās sociālās programmas palīdzību. Šajā kontekstā būs vajadzīgi statistikas dati, un tos izstrādās sadarbībā ar *Eurostat* un Eiropas Statistikas sistēmu.

Turpmākā rīcība

Komisija

- ierosina stiprināt un pilnībā izmantot sociālo AKM potenciālu, piemērojot procedūras un darba metodes, kas ir izmantotas Lisabonas stratēģijā, lai uzlabotu politisko apņemšanos un pārredzamību (t.i., izvirzot kvantitatīvus mērķus), stiprinot saiknes starp politikas instrumentiem, veicinot analītiskos rīkus un pierādījumu bāzes un sekmējot pārraudzību, abpusēju apmācību un lietpratēju novērtējumus dalībvalstīs (sk. pavaddokumentu);

- izskatīs iespēju ieteikuma priekšlikumam par aktīvu integrāciju (sk. 4.5.).

Sociālās realitātes analīzē palielinājās vienprātība, ka IKP kā rādītājs ekonomiskā snieguma novērtēšanai nav pietiekams, lai rastu politiskus risinājumus mūsdienu sarežģītajiem jautājumiem. Tāpēc Komisija atbalstīs tādu labklājības mērķu izvirzīšanu, kas aptver ne tikai IKP.

5.4. ES finansējums

Kohēzijas politika un struktūrfondi sniedz būtisku ieguldījumu iespēju, pieejamības un solidaritātes veicināšanā, stiprinot gan konkurētspēju, gan sociālo kohēziju. Pašreizējā programmēšanas periodā 2007.–2013. gadam kohēzijas politikas un Eiropas Sociālais fonda ietvaros tiks iztērēti aptuveni 14 miljardi euro, lai stiprinātu uzņēmumu un darbinieku spējas paredzēt un pārvaldīt pārmaiņas, aptuveni 26 miljardi euro, lai paaugstinātu izglītības un apmācības kvalitāti, aptuveni 30 miljardi euro, lai paaugstinātu nodarbinātības līmeni (tostarp pasākumi diskriminācijas apkārošanā), 5 miljardi euro ieguldījumiem veselības aprūpē un 1,2 miljardi euro, lai palielinātu migrantu iesaistīšanos nodarbinātībā un paaugstinātu viņu sociālo integrāciju. Turklāt Eiropas fonds trešo valstu pilsoņu integrācijai (2007–2013) atbalsta jaunu migrantu integrāciju dalībvalstīs. Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm cenšas nodrošināt visefektīvāko šo ieguldījumu izmantošanu, lai konkrēti atbalstītu Lisabonas

stratēģijā izvirzītās prioritātes. Kā skaidrots iepriekš (sk. 4.2.) Eiropas Pielāgošanās fonds globalizācijai (EGF) atbalsta darba ņēmējus, kas ir pazaudējuši darbavietu globalizācijas dēļ.

Eiropas lauksaimniecības garantiju fonds (ELGF) un Eiropas lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA) arī sniedz ieguldījumu ES sociālajā programmā, nodrošinot labas kvalitātes pārtikas piedāvājumu par pieņemamām cenām, uzlabojot mežsaimniecības un pārtikas apstrādes nozares, kā arī konkurētspēju un nodarbinātības kvalitāti minētajās jomās, veicinot dzīves kvalitāti lauku reģionos un kopumā uzlabojot darba iespējas lauku reģionos.

Kopienas programma PROGRESS nodarbinātībai un sociālai solidaritātei 2007. līdz 2013. gadam²⁷ palīdz piemērot ES tiesību aktus, sekmējot kopīgo izpratni par ES mērķiem un prioritātēm un stiprinot partnerību ar svarīgākajām ES un valstu ieinteresētajām personām. Mūžizglītības un “Jaunatne rīcībā” programmas atbalsta kvalitatīvas izglītības un apmācības izveidi un attiecīgi jauniešu sociālo integrāciju saskaņā ar politiskajiem mērķiem atklātajās koordinācijas metodēs. Plašāka akadēmiskās kopienas iesaistīšanās un ciešāka saikne ar citām pētniecības darbībām, kuras atbalsta Pētniecības pamatprogrammā 2007. līdz 2013. gadam, arī sniegs ieguldījumu uz zināšanām un pierādījumiem balstīto politikas instrumentu attīstībā.

5.5. Partnerība, dialogs un saziņa

Iespējas, pieejamību un solidaritāti visiem var panākt tikai partnerībā starp Eiropas iestādēm, dalībvalstīm, reģionālajām un pašvaldību iestādēm, sociālajiem partneriem, pilsonisko sabiedrību un citām ieinteresētajām personām, tostarp ārējiem attiecīgajiem partneriem.

Pilsoniskās sabiedrības organizācijas darbojas kā svarīga saikne starp Eiropas Savienību, dalībvalstīm un iedzīvotājiem. Komisija turpinās atbalstīt nevalstiskās organizācijas, lai tās spētu rīkoties ES līmenī un aktīvi piedalīties ES politikas izstrādē un īstenošanā.

Arī uzņēmumi ciešā sadarbībā ar ieinteresētajām personām var sniegt aktīvu ieguldījumu atjauninātās sociālās programmas mērķu sasniegšanā, piemēram, sociālās integrācijas un iemaņu attīstības jomā.

Iedzīvotājiem, uzņēmējiem un citām ieinteresētajām personām jābūt labāk informētām par iespējām, ko piedāvā Eiropas Savienība, izmantojot esošos pakalpojumus, piemēram, *EURES* darbavietu portālu, *SOLVIT*, *Internal Market Information System*, *Enterprise Europe Network*, *Europe Direct*, *Your Europe* utt. Tiek veidots vienotā tirgus palīdzības dienests, kas uzlabos informācijas piedāvājumu un pieejamību²⁸.

Komisija turpinās sekmēt pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanos, tostarp Eiropas starpkultūru dialoga gada (2008. gads) kontekstā. Eiropas gada rezultātiem jābūt noturīgai ietekmei, un tie ir jāņem vērā visās attiecīgajās ES politikas jomās un programmās.

Īstenojot atjaunināto sociālo programmu, Komisija turpinās apspriedes ar iedzīvotājiem un ieinteresētajām personām.

²⁷ http://ec.europa.eu/employment_social/progress/index_en.html.

²⁸ SEC(2005) 985, 20.7.2005.

5.6. Nodrošināt, lai visās ES politikas jomās sekmētu iespējas, pieejamību un solidaritāti

Uz pierādījumiem balstīto pārraudzības rīku izstrāde kļūs par svarīgu veidu, kā nodrošināt, lai visās ES politikas jomas atspoguļotu mērķus, kas ir saistīti ar iespēju, pieejamības un solidaritātes veicināšanu. Spēkā esošajā Līgumā noteikts, ka visām Eiropas Kopienas darbībām jābūt ar mērķi “novērst nevienlīdzību un sekmēt līdztiesību starp vīriešiem un sievietēm”²⁹. Ir vispārīgi atzīts, ka ES ir jāņem vērā sociālās politikas mērķi un vajadzība apkarot visu veidu diskrimināciju, nosakot un īstenojot visus citus politikas instrumentus. Komisija turpinās iesniegt visas galvenās jaunās iniciatīvas, iepriekš rūpīgi analizējot sociālo ietekmi ietekmes novērtējuma izstrādes darbā. Ietekmes novērtējumu padome turpinās nodrošināt, lai potenciālo sociālo un nodarbinātības ietekmi pilnībā ņemtu vērā, pirms tiek iesniegti priekšlikumi. Novērtējot spēkā esošās politikas, Komisija pievērsīs pastiprinātu uzmanību sociālajai ietekmei.

Izstrādājot iekšējā tirgus tiesību aktus un pasākumus, ES jau ir plašs sociālais pamats. Piemēram, ES noteikumos par publiskajiem iepirkumiem iestādēm jau ir radītas iespējas ņemt vērā sociālos apsvērumus, izvēloties labāko piedāvājumu³⁰. Arī jaunajām iniciatīvām, piemēram, mazumtirdzniecības tirgus pārraudzībai, tostarp pamatpreču cenu un kvalitātes pārraudzībai, varētu būt pozitīva sociālā ietekme.

6. SECINĀJUMI

Jaunai sociālai realitātei ir vajadzīgi jauni risinājumi. Pārmaiņu temps ir straujš, un politikai jāpielāgojas šīm pārmaiņām, atbildot ar inovatīviem un elastīgiem risinājumiem uz globalizācijas jautājumiem, tehnoloģiju attīstību un demogrāfiskajām pārmaiņām.

Atjauninātā sociālā programma ir šāda atbilde – tā demonstrē, kā iespēju, pieejamības un solidaritātes mērķi tiks pārvērsti konkrētos pasākumos. Minētā programma ir integrēts politisks risinājums, kas papildina Lisabonas stratēģiju un demonstrē apņemšanos sniegt rezultātus iedzīvotājiem. Tā apliecina, ka Eiropas vērtības joprojām ir ES politikas pamatā un integrēta daļa ES atbildē uz globalizāciju. Programma atspoguļo Komisijas stingro apņemšanos sociālajā dimensijā, kas 2005. gadā jau ir izvirzīta stratēģiskajos mērķos, un ir svarīgs ieguldījums plašākos centienos padarīt ES ekonomiski stipru, sociāli atbildīgu un drošu. Programma, tostarp tās pasākumi un instrumenti, tiks pārbaudīta kopā ar Lisabonas stratēģiju periodam pēc 2010. gada.

Komisija aicina Padomi un Eiropas Parlamentu atjaunot Eiropas Savienības apņemšanos, apstiprinot šo atjaunināto sociālo programmu un pieņemt pievienotos priekšlikumus tiesību aktiem.

²⁹ EL Līguma 3. pants.

³⁰ Rokasgrāmātā par sociāli atbildīgu publisko iepirkumu, ko Komisija publicēs 2009. gadā, būs sniegti detalizēti norādījumi un šajā kontekstā praktiski piemēri.